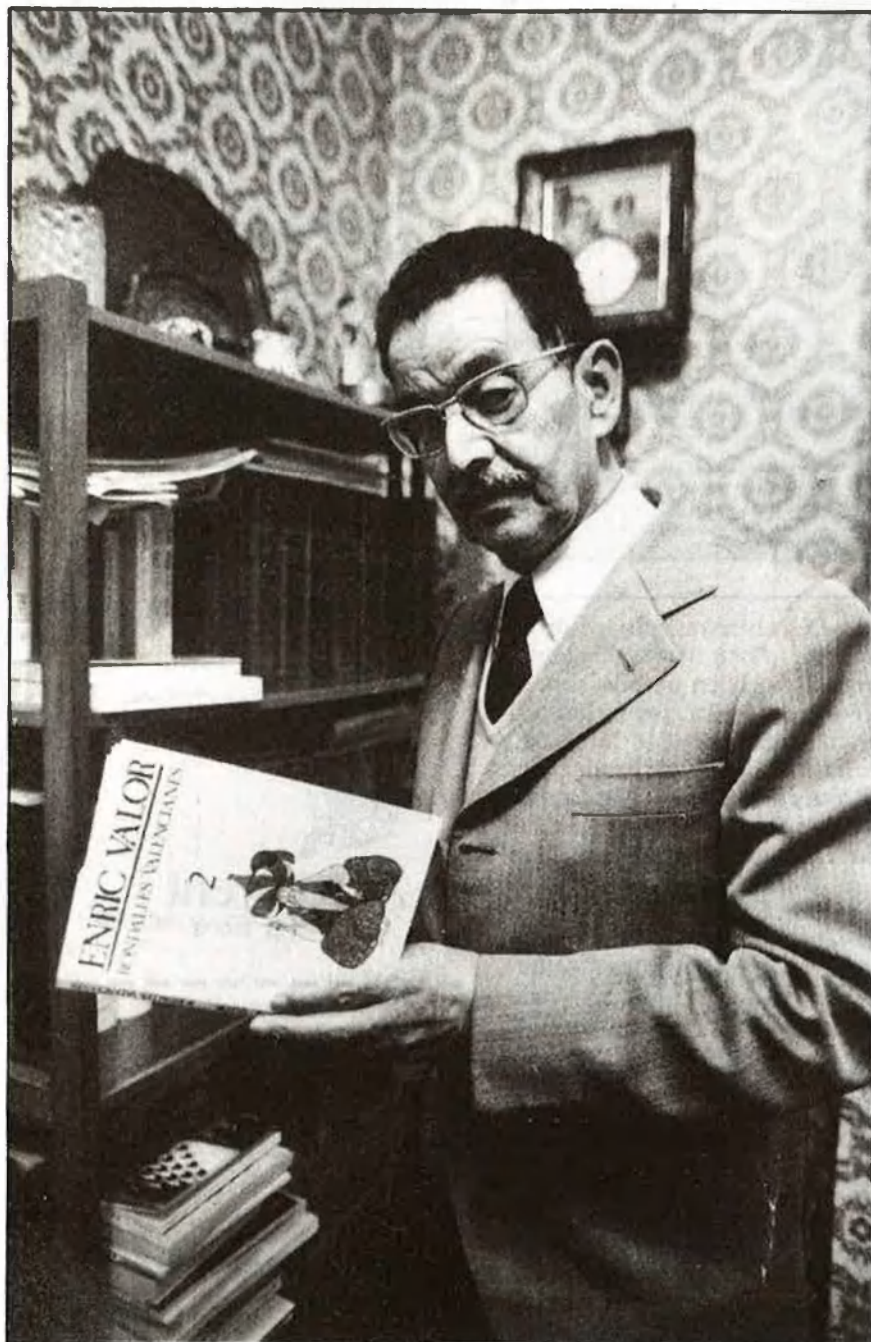

Enric Valor o l'amor per l'idioma

L'obra de Valor, com a divulgador de la gramàtica catalana —amb algunes aportacions personals— i com a difusor de rondalles, ha estat decisiva al País Valencià.

«Ens manca el punt més important: els mitjans de comunicació»

/Francesc i Ciscar

Fúlvia NICOLAS

Una mica aclaparat per tants homenatges com rep continuament, Enric Valor continua treballant en la seua casa, en aquesta tasca constant de l'escriptura, concebuda, sobretot, com un servei de l'intel·lectual a la col·lectivitat. Amb tota la senzillesa d'un home conseqüent, Valor insisteix a llevar importància a la tradicional distinció qualitativa entre el treball intel·lectual i el treball manual. «Quan un obrer acaba una teulada i la fa ben feta, ningú no ho troba especial, perquè aquesta és la seua feina. Doncs, el que fem els escriptors és el mateix, la nostra feina, que ens cal dur a terme tan bé com siga possible, i prou».

La pròxima teulada que acabarà Enric Valor, si tot va bé, serà la darrera novel·la de la trilogia iniciada amb *Sense la terra promesa* i *Temps de batuda*, «un compromís que tenia de fa temps amb els meus lectors, i que fins ara els problemes de salut i altres treballs pendents m'havien impedit de complir».

Tot i que encara Valor no ha decidit el títol de la narració, la línia argumental i els personatges que la faran possible reposen ja en centenars de folis acuradament ordenats, esperant-ne la redacció definitiva. «La meua tècnica de treball és senzilla: vaig anotant apunts sobre els personatges, encaixant-los en la línia argumental, decidint allò que vull dir o demostrar a la novel·la. Mentre vaig escrivint van venint les idees, s'excita la imaginació i sorgeixen nous personatges, noves situacions, diàlegs... Ara ja la tinc en bajoqueta, a punt de madurar».

No tan sols els problemes de salut, sinó també la darrera edició de les *Rondalles* en diversos volums, han pertorbat l'avanç de la novel·la. «He volgut tornar a revisar totes les rondalles, tot i que algunes ja s'han editat dues o tres vegades, i he preparat un glossari de paraules i modismes per a cadascun dels volums. És una labor feixuga i difícil, perquè cal

«Parle de la terra com la coneix»

/Francesc i Siscar

explicar les paraules i els modismes que no es poden trobar als diccionaris normals, o potser sí al *Català-València-Balear* de Moll, però, aquest, no el sol tenir la gent a casa, ni és a les escoles. La part que és veritablement difícil dels glossaris és fer-los curts i concisos».

Darrerament, han eixit al carrer dos llibres de contingut normatiu signats per Valor: *La flexió verbal* i *Temes de correcció lingüística*. Aquest home, amb vocació de novel·lista, quasi des que tingué ús de raó, ha estat també un dels gramàtics més importants que ha donat el País Valencià a la llengua catalana. Deixeble i col·laborador del mestre Carles Salvador, Enric Valor és l'autor de la primera *Gramàtica Catalana* editada a València. «Alguna vegada ens havíem de decidir a anomenar les coses pel seu nom», diu, i assegura, entre estranyat i orgullós, que mai no ha estat objecte directe dels atacs dels «anticatalanistes» valencians. «Potser és perquè, molts d'ells, els coneixia i hi tenia amistat abans que decidissen canviar de bàndol...»

El que més li agrada és escriure novel·les; les altres tasques, les ha fetes per sentit cívic.

El professor Sanchis Guarner, un dels seus amics més entranyables, suggerí un bon dia a Valor que escrigués una *Gramàtica*, per tal d'ampliar i completar la de Carles Salvador. «Va dir-me que calia fer-la, tot i que la de Salvador és indiscutiblement bona, i que si volia escriure-la jo, perquè ell estava massa ocupat». Valor, més per sentit cívic i consciència del deure que no pas per entusiasme normatiu, anà per feina. «I pensar que, a mi, el que sempre m'ha agradat és escriure novel·les!». També en la història de les *Rondalles* tingué un paper important Sanchis. «Ell m'alena a escriure-les, a recollir-les abans que no es perdessen definitivament. Ha estat un treball agradable

i reeixit, això de recollir-les o recordar-les, completar-les i donar-los un caire literari. Fins i tot Joan Fuster, al principi una mica reticent, acabà per declarar-se'n admirador...». Valor parla dels seus amics amb orgull i estimació. No sap com, però sempre acaba confessant que no sap parlar malament de ningú, i això ho diu amb timidesa, com si no sabés si és bo o dolent.

El sentit del deure cívic té en ell, sens dubte, un pes específic superior a la voluntat i al plaer. «L'objectiu d'aquests llibres de gramàtica que he editat darrerament és contribuir una mica a la normalització de la llengua. Són obres d'utilitat immediata per al qui desitge parlar i escriure correctament, és com una mena de servei públic, de labor d'urgència. Resten encara tantes coses a fer per la llengua, tantíssimes... És que els anys de dictadura ens han fet molt de mal. Fins i tot a les contrades més llunyanes, allí on es mantenia el llenguatge més pur i ric, s'han anat perdent mots i modismes que abans,

«Tinc el cor jove»

/Frances i Ciscar

quan jo era un xiquet, s'empraven naturalment».

El català, segons Enric Valor, és una de les primeres llengües romàniques que es van codificar. «Pensa que ja en el segle XV un capellà de Penàguila, Bernat Fenollar, va escriure una mena de *Millorem el llenguatge*, un llibret anomenat *Regles d'esquivar vocables o mots grossers o pagesívols*. Era una llista de 173 mots, incorrectes segons Fenollar, que, després, el barceloní Jeroni Pau ampliaria a 320. I Fenollar, aleshores, ja parlava de català, jeh!».

Valor parla de Fenollar com si fos de la família. «¡Era un pardal descuat, aquell capellà! Visqué a València, i era membre d'una banda de bromistes, tots capellans també, que refiate'n. Malgrat els seus ordes, es dedicaven a escriure contes verds o picants sobre els vells que fan l'amor... ». I quan diu això, tot

enrojolat, mira com una mica avergonyit de tant atreviment. Decididament, Enric Valor mai no serà un gran escriptor d'escenes eròtiques; és massa tímid.

El gran amor d'Enric Valor, després de la seua família, és, sens dubte, el seu poble, Castalla, i totes les comarques del sud del País Valencià, aquelles que el veren créixer. La presència dels seus paisatges, dels seus homes, és una constant al llarg de tota la seua creació literària. Com han dit els seus crítics, Valor no és un escriptor rural dels que fan turisme. El seu coneixement de les coses de la terra, se l'ha guanyat a pols, no és un fet anecdòtic. «Parle de la terra com la conec, no té res a veure amb un encisament de ciutadà entusiasmada. Sóc realista, és clar, perquè així m'agrada escriure, i també perquè vull que tothom m'entenga».

Els experimentalismes literaris no

li fan massa gràcia. «Jo crec, com alguns crítics francesos, que qualsevol tècnica és bona si és eficaç, però tot sovint et trobes amb llibres d'aquests tan experimentals, que no hi ha per on agafar-los, ningú no els entén, són un plom. No es pot generalitzar, però em sembla que el realisme està una altra volta de tornada en tot el món». I, després, afegeix, «ja sé que alguns escriptors joves valencians em troben avorrit, o passat de moda, però, ¡què hi farem!».

Pel que fa a la situació de la literatura en català al País Valencià, Enric Valor se sent molt optimista. «Tenim un planter de bons escriptors, encara joves però molt prometedors, i no diré cap nom, que, si me'n deixe cap, després s'enfaden». Respecte al futur de la llengua en general, ja no ho veu tan clar. «Ara s'estan fent moltes coses, però ens manca el punt més important, que són els mitjans de comunicació, sobretot la televisió. Estem patint des de fa molts anys un bombardeig constant en castellà, i això és difícil de corregir. També manquen bons exemples per al poble, ¡si al mateix Parlament valencià quasi tots parlen sempre en castellà! Amb prou feines, podries trobar un o dos diputats que intervinguen en valencià; normalment el reserven per a ocasions especials...»

Una de les iniciatives que es guanyaria el suport d'Enric Valor amb entusiasme seria la realització d'un estudi dialectològic del País Valencià, comarca per comarca. «Es absolutament imprescindible per tal de conèixer el veritable estat de la llengua; la Universitat hauria de fer-se'n càrrec. Estic segur que ens trobaríem amb sorpreses molt agradables».

Enric Valor té més de setanta anys, i una salut que ja li ha portat més d'un maldecap, però enfronta la vida, la lluita quotidiana, com si encara en tingués vint. «Crec que tinc el cor jove, perquè em sent tan interessat per totes les coses, tinc tantes esperances i tantes ganes de treballar, que és com si hagués de viure'n mil més. Cal treballar tant encara, per la pau, per la justícia, per salvar la nostra nació... La mort no em fa por, tot i que no tinc cap seguretats sobre el que hi pot haver després, però m'estime massa la vida. Voldria veure com s'arregla el món, saber com seria un món més feliç.»